

művészetek alkotásaiból, vagy azért ismerősek, mert korábban folyóiratban, az ÉS-ben vagy talán valamelyik napilapban közölt írásról van szó.

Bereményi egy interjúbán arról vall, hogy legsikerültebb könyvének éppen a jelenleg tárgyalt gyűjteményt tekinti. Lehet ebben a nyilatkozatban marketingstratégia, de a szerző szembeállítja a *Jézus újságot olvas* című válogatást a korai – így nevezi – „hangulatnovellák” minőségével. Ebből a szempontból érdekes, hogy épp a címadó *Jézus újságot olvas* hangulatnovellának tűnik, és a válogatás talán legkevésbé érett darabja. Továbbá a legtöbb írás olyan fiatalkori eseményt dolgoz fel – akár első, akár harmadik személyben –, amely témához nosztalgiából nyúlhat a kortalanul korosodó szerző. Az egyértelműen ön-életrajzi elemeket felhasználó *Hóésés a Vízivárosban*, a *Petőfi „Ha férfi vagy, légy férfi” c. költeményének elemzése*, az *Irodalom*, a *Levelet Zs. asszonynak* vagy a már említett *Eldorádó* című novellákon kívül még többről is gyanítható, hogy visszaemlékezéssel van dolgunk, és szinte kivétel nélkül mind a gyerekkorba, az ifjúkorba kalauzolja az olvasót.

Legyen szó leporolt, íróasztalfiókban maradt művekről, érett fejlettségi szintű nosztalgiából megírt visszaemlékezésekről vagy újraközölt korábbi írásokról, mindegy: Bereményi stílusa, anyagkezelése, igényessége

megkérdőjelezhetetlen; a novellák olyan többletmondanivalóról tanúskodnak, melyet a Cseh Tamás énekelte szövegek csak sejtettek, és szinte mindegyikben, még a címadó elbeszélésben vagy a kissé gyengébbnek tekinthető *A svéd királyban* és a *Csendőrökben* is lesz valami csavar vagy fordulat, ami szint kölcsönöz az írásnak.

A Kossuth Kiadó (ma már széles körben elterjedt) masszív borítót használ, a köteteseti munka is tartóságot ígér, de a papírtakarékos szerkesztés – némelyik novella annyira a lap alján kezdődik, hogy szinte csak a címnek jut hely – a zsúfoltság érzetét kelti. És eltöprenghetünk azon is, vajon nem üzleti fogást takar-e az a tény, hogy Bereményi válogatott novelláinak kiadása egybeesett Cseh Tamás sajnálatos halálával, még ha a Kossuth-díjas szerző valóban igényes szövegei egyébként teljes mértékben megérdemlik is a figyelmet.

TÁRNOK ÁTTILA

(*Kossuth Kiadó, Budapest, 2009, 160 oldal, 2490 Ft*)

KERESZTES JÓZSEF: *Egy asszony érintése*

Ha igaz az az elméleti vélekedés, amely szerint egy mű értelmezése már kézbevételekor, a borító meg-

pillantásával elkezdődik, azt kell mondanunk, Keresztes József elbeszéléskötete duplán hangsúlyozza a címadó történet kötetet átölelő jelentőségét: a fedőlap kékesen tompa, plasztikus asszonyarcának szoborszerű merevsége egyszerre idézi meg a tapintás aktuálisát, s irányítja figyelmünket a történetek folyamán megjelenő asszonysorsokra. Mert ezekben a történetekben mindig *egy* asszonyról van szó, s aztán ez az *egy*, elbeszélésként más-más arccal, más-más végzettel, mindig olyan világot rajzol maga köré, amelyből felsejlik: létezik az *érintés*, amely összeköti az embereket.

De ez az érintés mindig más. A kötetnyitó novella Liz Taylora első pillantásra olyan asszonynak tűnik, aki mindössze meglövigolja a neves férj által gerjesztett sikerhullámokat. Az elbeszélői közlésekből azonban kiviláglik: korántsem a központi figuraként beállított férj az, aki hatással van kettejük életeseeményeire; a Liz Taylor által viselt ékszerektől megbabonázott arab bűnöző – fátummal magyarázva a drágakövek megszerzésére tett kísérletet – először társát, később önmagát hajszolja pusztulásba. Ilyen szempontból ironikus, hogy az elbeszélés zárata során va-

dászatra igyekvő házastársak közül kizárólag Mrs. Taylor képes találatra: igaz, egyszerre két állatot is leterít, boldogan, vad diadalal tapsikolva.

A „*Lady X*” című elbeszélés nőalakjának néhai szerelme részegen tóba vezeti autóját, mert úgy látja, régi kedvese integetve csábítja az éjszakai vízfelszínről... Milyen lehet tehát az érintés? Lehet szellemi, fizikán túli, mégis kiterjedő, s megérinthesi azokat, akik két ember érzelmi viszonyának közepébe kerülnek. A „*Lady X*” görög nőalakja már nem szerelmes, más emberre vágyik – s éppen az a férfi lesz a kiválasztottja, aki korábbi párja halálát igyekszik felderíteni.

Azonban – mint már említettük – az érintés mindig más; néha egészen materiális. A címében is érzelemre utaló „...*Átkozott gyötrellem...*” Margitja rövid ideig boldogságban él: bár elhagyta férjét és kislfiát, úgy tűnik, szerelmet talált munkatársa személyében – de csak ideig-óráig. Társáról ugyanis kiderül, szerelmi lelkesedése az újdonság elmúlásával alábbhagy; mikor új asszony érkezik a pékségbe, hátat fordít Margitnak, aki magára marad érzelmeivel. De a szerelem mindig viszonzásra törekszik, így az asszony, miután kilátástalan-

ná válik a másiktól várt érzelmi ellenérték, bizarr módon végez vele és önmagával.

S aztán létezik Keresztes kötetének szövegvilágában a két érintés-variáció (szellemi és materiális) eggyé olvasott megvalósulása is. A címadó elbeszélés megöregedett, testileg meggyengült szerelmesei nem egymással házasodtak, életük voltaképpen fáradt dühöngéssel telt az elmulasztott lehetőség miatt. Mindketten tudják, az életnek azt a pillanatát, melyben egymáséi lehettek volna, rég elszalasztották; s azt is tudják, miért lettek volna boldogok: mert hasonlítanak, gondolkodásban megegyeznek egymással. (Érdemes megjegyeznünk, a hasonlóságra mint szerelmi kapocsra reflektál a kötetnyitó szöveg címe is: *Holló a hollónak.*) Ebbe a fizikai érintésig mindössze egyszer eljutó sorsközösségbe egészen bagatell módon hal bele a férfi, s egészen hosszan, daganatos betegségben halódik az asszony.

Keresztes József történeteiben azonban – túl az emberi kapcsolatok bonyolultságán – a posztmodern próza eszközeit is felfedezhetjük: mitológiai allúziókkal átszőtt szövegrészek, filmes instrukciókat felidéző momentumok (*Férfi belosztály*) éppúgy felfejthetők, mint a posztmodern egyik kedvelt alakzata, a virtuális narráció (a „*Lady X*”-ben egy készülő kerámia díszítése elevenedik meg látványosan).

Így – kiterjesztve az értelmezés horizontját – utak sokasága nyílik meg az olvasó előtt: nemcsak az érintés-motívum esztétikai tapasztalata artikulálódik, hanem a megvalósulás többfélesége is felértékelődik.

DÖMÖTÖR VILMOS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2009,*
160 oldal, 2000 Ft)

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN:
Trüffel Milán
avagy Egy kalandor élete

Végre egy igazán izgalmas regény, amely azonban sokkal több egy regénynél. Stilisztikailag élvezetes, és látszik, hogy rendkívül alapos kutatómunka áll mögötte. A kalandregény Trüffel Milán szélhámos életét mutatja be. Kerékgyártó István hat évig írta a regényt, s ez idő alatt alapos adatgyűjtő munkát végzett a Széchényi Könyvtárban, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményében. Tengernyi mennyiségű háttéradatot gyűjtött össze, ez a könyvet olvasva világosan látszik.

A szerző főhőse teremtett alak, a szélhámos Trüffel Milán nem létezett, de a könyvben olvasható hatalmas szakítások valóságok, a különböző sikkasztókirályok zseniális bűntényei egytől egyig helyet